

Л. А. КРАВЧЕНКО, Л. В. НАЗАРОВА, Т. В. ПОРУДЄЄВА,
Р. В. МАЙБОРОДА, Е. Л. ПОСТНІКОВА
г. Николаев

АКМЕОЛОГИЧЕСКИЙ ЛАЙФ-КОУЧИНГ ФОРМИРОВАНИЯ СОВРЕМЕННОГО КОНКУРЕНТОСПОСОБНОГО СПЕЦИАЛИСТА

В статье рассматривается акмеологический лайф-коучинг формирования человека как личности; разработаны средства достижения им социальных и профессиональных вершин. Проанализированы критерии формирования конкурентноспособности специалиста, определены приоритеты повышения эффективности системы подготовки и задействованности специалистов с высшим образованием, сформирована матрица качества специалиста и пути ее реализации.

Ключевые слова: акмеология, высшее образование, специалист, конкурентноспособность, работодатель, матрица качества.

Стаття надійшла до редколегії 26.10.2015

УДК 336.025

В. І. КРИЛЕНКО

м. Миколаїв

krylenkosvetlana@mail.ru

РИЗИКИ ТА ДЖЕРЕЛА ЗАГРОЗ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ

У статті досліджено сутність та запропоновано класифікацію ризиків та загроз для економічної безпеки фінансового сектору. Визначено їхній вплив на деякі інститути фінансового сектору. Запропоновані ключові аспекти економічної безпеки фінансового сектору.

Ключові слова: фінансовий сектор, ризик, економічна безпека, загрози.

Спектр ризиків і загроз для економічної безпеки фінансового сектору істотно розширюється при розгляді проблеми з точки зору розвитку людини, поліпшення якості її життя.

Забезпечення економічної безпеки фінансового сектору пов'язане з групами ризиків і загроз, до яких можна віднести: макроекономічні, викликані погіршенням кон'юнктури світових цін на окремі товари експорту і підвищенням цін на імпорт; соціальні, торговельно-економічні; політичні тощо. Складові економічної безпеки є взаємозалежними. Взаємообумовленим є також виникнення загроз і ризиків. На перший план для економічної безпеки фінансового сектору виходять такі загрози як безробіття та зниження надійності доходів, а також впровадження у масову свідомість людей недовіри до інструментів фінансового сектору. При такому підході головними мають стати інтереси людини, а не ринку. Сьогодні немає підстав приймати єдину загальновизнану позицію у трак-

туванні поняття «ризик» – навіть у тому випадку, якщо його трактувати у відносно вузькому розумінні економічного ризику. Водночас можна сформулювати ряд базових положень. Виходячи із системного підходу до визначення категорії ризику, можна стверджувати, що вона має складний системний характер, виражаючи одночасно якісні і кількісні її аспекти.

Мета «виживання» фінансового сектору в умовах кризи – недопущення її подальшого розгортання, нейтралізація кризи та досягнення соціально-економічної керованості.

Ризик – це можливість здійснення небажаної або небезпечної події. Будь-яка дія (або бездіяльність) людини, організації, підприємства, людства в цілому завжди пов'язана з ризиком [1, 59–61]. Залежно від причин виникнення ризику можуть бути природними, техногенними або соціально-економічними, а також – з огляду на взаємодію цих сфер – змішаними.

Як один з підходів до вирішення цього питання в наукових публікаціях з'явилась ідея багатокритерійного підходу до оцінки ступеня ризику. З одного боку, ризик – це ступінь невизначеності та конфліктності у людській діяльності. З іншого боку, ризик є об'єктивно-суб'єктивною економічною категорією, що відображає ступінь успішності або невдачі підприємства в досягненні намічених цілей з урахуванням впливу контрольованих (внутрішніх) і неконтрольованих (зовнішніх) факторів [2].

У публікаціях В. Занга обговорюється підхід, пов'язаний з можливістю і необхідністю використання «додаткового виміру» в межах теорії економічного ризику. «Додатковий вимір» передбачає, що в реальних ситуаціях математичний інструментарій оцінки ступеня економічного ризику так чи інакше втрачає свою прогностичну здатність і, відповідно, потребує його доповнити або замінити на інший інструментарій, ефективніший у конкретній ринковій ситуації. Проблемним стає питання визначення моментів біфуркації, коли одні фактори стають такими, що визначають, а інші – що лише побічно впливають [3, 120–123].

Окреслені особливості підтверджують проблемний характер сучасного уявлення як про самі економічні ризики, так і про методи їх кількісних оцінок (у тому числі і щодо проблеми забезпечення економічної безпеки фінансового сектору).

Основними завданнями вивчення ризиків є: встановлення кількісних значень імовірності ризиків, прогнозування ризиків, розробка заходів щодо зниження ризиків, методи страхування та інші способи захисту [2].

Залежно від змісту і специфіки інститутів, які породжують інституційні ризики, можна виокремити такі їх види.

Ризики, що виникли як результат політики держави і діяльності державних органів, а також як наслідок незрілості державних інститутів. Причинами їх прояву є зміни в законодавчих та інших нормативних актах; недостатність інформації та нерозвинутість інформаційних систем; зміни в політичній ситуації у країні; зміни у відносинах з іноземними державами; опортунізм керівників; корупція тощо.

Фінансово-кредитна політика держави також сприяє появі інституційних ризиків в фінансовому секторі. Зокрема, банківська система не орієнтована на фінансову підтримку вітчизняних виробників. Переважна частина товаровиробників опинилася поза фінансово-кредитною системою, що призвело до примітивізації та архаїзації сучасного виробництва і товарних відносин, до різкого зниження продуктивності праці та технічної оснащеності.

Ризики, породжені ринковими інститутами. До них, насамперед, можна віднести ризики, пов'язані із зміною кон'юнктури ринку, процентної ставки, умов кредитування, а також з невиконанням умов контракту і опортуністичною поведінкою контрагентів.

Ризики, породжені повсякденними стереотипними соціальними нормами і обмеженнями. Вони визначаються неадекватністю вкорінених у повсякденній практиці господарювання стійких психологічних настанов, звичок, ролевих очікувань, уподобань, ціннісних орієнтирів для інститутів нової соціально-економічної реальності. Наприклад, реорганізація багатьох підприємств обмежилася зміною лише їх «вивіски» (ВАТ, ТОВ і т. п.) – без глибокого реформування внутрішньогосподарських відносин і зовнішніх економічних зв'язків. Фактично вони продовжували функціонувати за звичними схемами, на основі старих ціннісних орієнтирів, керуючись існуючими стереотипами, що і зумовило багато в чому їх низькі адаптаційні якості, нездатність вирішувати актуальні для виживання і розвитку проблеми.

За масштабом охоплення інституційні ризики бувають міжнародними, національними, регіональними, галузевими, місцевими та організаційними. Джерелом міжнародних інституційних ризиків є зміна кон'юнктури світового ринку, умов міжнародних договорів і взаємовідносин між країнами.

За сферою виникнення інституційні ризики бувають:

- зовнішні, що утворюються під впливом системних, тобто зовнішніх у відношенні до суб'єкта господарювання, інститутів; джерелами їх прояву можуть бути нестабільність і суперечливість законодавства, непередбачені дії державних органів влади, нестабільність в економі-

чному, соціальному і політичному середовищі, зміни в економічній (фінансовій, податковій, зовнішньоекономічній) політиці;

- внутрішні, що утворюються під впливом локальних організаційних або внутрішніх інститутів; їх джерелами можуть вважатися непередбачені зміни у структурі власності та управлінні підприємством, дії конкурентів, зміни у взаємовідносинах з господарськими партнерами і контрагентами.

За часом виникнення ризику бувають минулі, поточні та майбутні.

Щодо суб'єкта джерела ризиків, то вони бувають індивідуальними (що приймаються окремим індивідом), колективними (що приймаються фірмою) і державними (що приймаються органами державної влади).

Залежно від свободи вибору суб'єкта ризик може бути добровільним (коли суб'єкт свідомо йде на ризик, або недобровільним (коли ризик нав'язується суб'єктові внутрішнім і зовнішнім інституціональним середовищем).

Відповідно до соціальної природи інститутів розрізняють:

- ризики, породжені формальними інститутами (наприклад, недоліками і змінами в законодавчо-правовій сфері, політичному устрої, умовах контракту, тобто у правилах і нормах, які встановлюються і захищаються органами державної влади);
- ризики, зумовлені соціокультурними особливостями країни, регіону і місцевості, тобто звичаями, традиціями, цінностями, переконаннями або вкоріненими в

соціальних діях і суспільній психології нормами поведінки і стереотипами мислення.

При оцінці економічної безпеки важливо врахувати як самі відповідні показники, так і їх порогові значення. Необхідний рівень економічної безпеки можна вважати досягнутим, якщо усі вони відповідадуть пороговим значенням протягом життєвого циклу організації.

Сукупність показників економічної безпеки суб'єктів фінансового сектору може бути класифікована з позицій поточного і стратегічного аспектів. Оцінювати їхню діяльність слід за всіма напрямками, що складають концепцію економічної безпеки фінансового сектору.

Список використаних джерел

1. Юзбашев М. М. Расчёт вероятностей рисков урожая зерновых культур в Российской Федерации / М. М. Юзбашев, В. И. Кордович // Вопросы статистики. — 2007. — № 5. — С. 59—61.
2. Перепелица В. А. Структурирование данных методами нелинейной динамики для двухуровневого моделирования / В. А. Перепелица, Ф. Б. Тебугева, Л. Г. Темирова. — Ставрополь : Ставропольское книжное издательство, 2006. — 284 с.
3. Занг В. Б. Синергетическая экономика. Время и перемены в нелинейной экономической теории. — «Мир», 1999. — 335 с.
4. Крыленко В. И. Финансовая безопасность как составляющая экономической безопасности государства / В. И. Крыленко // Глобальные проблемы модернизации экономики : материалы II Международной научно-практической конференции (заочной) ; М-во обр. и науки РФ ; ФГБОУ ВПО «Тамб. гос. ун-т им. Г. Р. Державина» ; [Гл. ред. В. М. Юрьев, отв. ред. А. А. Бурмистрова]. — Тамбов : Бизнес-Наука-Общество, 2013. — С. 218—224.

V. KRYLENKO

Mykolaev

RISKS AND SOURCES OF THREATS TO THE ECONOMIC SECURITY OF THE FINANCIAL SECTOR

The article examines and investigates the nature and classification of risks and threats to the economic security of the finance sector. Their impact on various institutions of the financial sector has been determined. Key aspects of economic security of the financial sector have been proposed.

Key words: financial sector, risk, economic security, threats.

В. И. КРЫЛЕНКО

г. Николаев

РИСКИ И ИСТОЧНИКИ УГРОЗ ДЛЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ФИНАНСОВОГО СЕКТОРА

В статье исследована сущность и предложена классификация рисков и угроз для экономической безопасности финансового сектора. Определено их влияние на некоторые институты финансового сектора. Предложены ключевые аспекты экономической безопасности финансового сектора.

Ключевые слова: финансовый сектор, риск, экономическая безопасность, угрозы.

Стаття надійшла до редколегії 09.11.2015

УДК 635.07.003.13:338.43

В. С. КУШНІРУК

Є. В. ОРЕХОВ

м. Миколаїв

victor_140679@mail.ru

evgeniy.orekhov.93@mail.ru

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТЕХНІЧНИХ КУЛЬТУР ТА ЇХ МІСЦЕ В ЕКОНОМІЦІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті проаналізовано динаміку посівних площ, валових зборів та урожайності технічних культур. Визначено роль технічних культур в економіці сільськогосподарських підприємств. Оцінено економічну ефективність виробництва продукції технічних культур.

Ключові слова: ефективність виробництва, соняшник, ріпак, соя, технічні культури, продукція, сільськогосподарські підприємства.

Вирощування технічних культур є важливою складовою стратегії економічного розвитку держави. Протягом останнього десятиріччя спостерігається стала тенденція розширення посівних площ технічних культур в аграрних підприємствах, що зумовлено вигідністю їх вирощування порівняно з іншими сільськогосподарськими культурами. Україна займає провідні позиції з виробництва насіння соняшнику, забезпечуючи в окремі роки 15–16% його загальносвітового обсягу. Тому актуальним є питання забезпечення промисловості сировиною для виробництва олії, що буде поставлятися на внутрішні ринки та на експорт, а це дасть можливість підвищити ефективність виробництва технічних культур та зайняти вагоме місце в економіці сільськогосподарських підприємств.

Різним аспектам ефективного функціонування аграрного виробництва, питанням економічної ефективності, розвитку виробництва окремих технічних культур присвятили праці відомі вітчизняні вчені: О. Андрієнко [1], В. Благодатний, П. Гайдуцький, Б. Губський, В. Зіновчук, Л. Мармоль, О. Маслов [2], А. Побережна, П. Саблук, В. Федоряка [3] та інші науковці. Проте недостатньо вивченими залишаються проблеми розвитку ефективного виробництва технічних культур на районному рівні.

Метою даного дослідження є обґрунтування економічної ефективності виробництва

продукції технічних культур та визначення їх місця в економіці сільськогосподарських підприємств Вознесенського району.

Наявність сприятливих ґрунтово-кліматичних умов для вирощування основних технічних культур, значний економічний потенціал створюють необхідні умови для організації ефективного виробництва олієсировини. Фактором, що стримує реалізацію наявного потенціалу та підвищення економічної ефективності, є екстенсивний характер розвитку виробництва продукції технічних культур, насамперед соняшнику. Розширення площ під цією культурою понад науково-обґрунтовані норми призводить до виснаження ґрунтів, втрати їх родючості, негативно впливає на урожайність культур, що вирощуються після такого попередника.

Проаналізуємо у таблиці 1 динаміку посівних площ технічних культур у сільськогосподарських підприємствах Вознесенського району Миколаївської області.

Отже, у сільськогосподарських підприємствах площі під соняшником збільшилися на 11391 га або 113,5% порівнюючи 2014 рік з 2011 роком та на 6494 га або 43,5% порівнюючи з 2012 роком та на 7084 га або 49,4% порівнюючи з 2013 роком. Збільшення посівних площ під соняшником відбувається в основному за рахунок високих ринкових цін на олійні культури, які щороку мають тенденцію до зростання.

Таблиця 1

Динаміка посівних площ технічних культур у сільськогосподарських підприємствах Вознесенського району, га*

Показники	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	Відхилення (+; –) 2014 року від		
					2011 р.	2012 р.	2013 р.
Соняшник	10032,0	14929,0	14339,0	21423,0	+11391	+6494	+7084
Соя	205,0	492,0	–	156,0	–49	–336	+156
Ріпак озимий	2673,0	113,0	1471,0	1821,0	–852	+1708	+350
Ріпак ярий	–	30,0	438,0	–	–	–30	–438

*Розраховано за статистичними даними форм звітності 29-сг.

Під соєю у сільськогосподарських підприємствах зайняті незначні площі в межах 156–492 га, що обумовлено вибагливістю до поливу. При цьому більша частина зрошувальної системи, яка була побудована ще до 90-х років була практично знищена при розпаюванні земель, це стримує розширенню площ під соєю та отриманню високих врожаїв. Саме цю культуру можна використовувати в кормовиробництві та здешевлювати кормову базу для галузі тваринництва.

Посіви ріпаку озимого за досліджувани чотири роки дещо зменшились, а саме на 852 га або 31,9%, що обумовлено чергуванням посівних площ у сівозміні з інтервалом 3–4 роки, складністю збирання врожаю та вимогами ринку.

У товаристві з обмеженою відповідальністю НТЦ «Лан» площі під посівами соняшнику збільшились на 60 га порівнюючи 2014 рік з 2011 роком та складає 1060 га у 2014 році. Слід відмітити також, що питома вага соняшнику в площі сільськогосподарських угідь у 2014 році займає 40,8%, що є порушенням науково-обґрунтованих сівозмін. Соя в даному підприємстві висівалась лише у 2011, 2012, 2014 роках, посівні площі знаходились в межах 30–85 га. Посіви ріпаку озимого відбувались лише у 2011 році на площі 30 га та у 2014 році на площі 100 га.

У товаристві з обмеженою відповідальністю «Дружба» Вознесенського району площі під соняшником збільшились на 2173 га або 227,3% порівнюючи 2014 рік з 2011 роком. Найбільші посіви соняшнику (4199 га) в даному господарстві були у 2012 році, а потім відбувалась тенденція поступового спаду.

Проаналізуємо у таблиці 2 динаміку валового збору технічних культур у сільськогосподарських підприємствах Вознесенського району.

Так, у сільськогосподарських підприємствах по соняшнику валові збори збільшились на 230% порівнюючи 2014 рік з 2011 роком та на 163% порівнюючи з 2012 роком та на 52,7% порівнюючи з 2013 роком. Це відбулося в основному за рахунок розширення посівних площ під соняшником на 113,5% та збільшення врожайності на 54,5%.

Збільшення валового збору по озимому ріпаку (на 31781 ц) порівнюючи 2014 рік з 2011 роком відбулося за рахунок інтенсивного фактору, а саме зростання врожайності на 175,6% за відповідний період.

У товаристві з обмеженою відповідальністю НТЦ «Лан» валові збори по соняшнику збільшились на 14042,5 ц порівнюючи 2014 рік з 2011 роком, насамперед, за рахунок зростання урожайності на 90,3%. Це говорить в основному про те, що на сьогодні господарства з хорошим фінансовим станом намагаються сіяти насіння соняшнику гібридних сортів, що здатне давати значну прибавку врожайності за умови дотримання усіх технологічних вимог з вирощування соняшнику в даній кліматичній зоні.

У товаристві з обмеженою відповідальністю «Дружба» валові збори по соняшнику за чотири роки збільшились на 92729 ц або 223,3%, насамперед, за рахунок розширення посівних площ на 227,3% та збільшення врожайності на 29,3%.

У таблиці 3 проаналізуємо урожайність технічних культур у сільськогосподарських підприємствах Вознесенського району.

Таблиця 2

**Динаміка валового збору технічних культур у сільськогосподарських
підприємствах Вознесенського району, ц***

Показники	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	Відхилення (+; -) 2014 року від		
					2011 р.	2012 р.	2013 р.
Сільськогосподарські підприємства Вознесенського району							
Соняшник	186558	234215	403393	615949	+429391	+381734	+212556
Соя	1384	1714	-	1746	+362	+32	+1746
Ріпак озимий	36223	1376	31935	68004	+31781	+66628	+36069
Ріпак ярий		185	1500	-	-	-185	-1500
Товариство з обмеженою відповідальністю НТЦ «Лан» Вознесенського району							
Соняшник	13797,5	11663,1	21780,0	27840,0	+14042,5	+16176,9	+6060
Соя	333,7	1050,0	-	1261,0	+927,3	+211	+1261
Ріпак озимий	423,0	-	-	4215,0	+3792	+4215	+4215
Товариство з обмеженою відповідальністю «Дружба» Вознесенського району							
Соняшник	28677	61018	120546	121406	+92729	+60388	+860
Ріпак озимий	9273	-	-	32375	+23102	+32375	+32375

*Розраховано за статистичними даними форм звітності 29-сг.

Таблиця 3

**Динаміка урожайності (ц з 1 га) технічних культур у сільськогосподарських
підприємствах Вознесенського району***

Показники	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	Відхилення (+; -) 2014 року від		
					2011 р.	2012 р.	2013 р.
Сільськогосподарські підприємства Вознесенського району							
Соняшник	18,60	15,69	28,13	28,75	+10,16	+13,06	+0,62
Соя	6,75	3,48	-	11,19	+4,44	+7,71	+11,19
Ріпак озимий	13,55	12,18	21,71	37,34	+23,79	+25,17	+15,63
Ріпак ярий	-	6,17	3,42	-	-	-6,17	-3,42
Товариство з обмеженою відповідальністю НТЦ «Лан» Вознесенського району							
Соняшник	13,80	19,44	19,80	26,26	+12,47	+6,83	+6,46
Соя	11,12	15,00	-	14,84	+3,71	-0,16	+14,84
Ріпак озимий	14,10	0,00	-	42,15	+28,05	+42,15	+42,15
Товариство з обмеженою відповідальністю «Дружба» Вознесенського району							
Соняшник	30,00	14,53	34,77	38,80	+8,80	+24,27	+4,03
Ріпак озимий	13,25	-	-	37,00	+23,75	+37,00	+37,00

*Розраховано за статистичними даними форм звітності 29-сг.

Отже, у сільськогосподарських підприємствах урожайність по соняшнику збільшилась на 10,16 ц або 54,6% порівнюючи 2014 рік з 2011 роком та на 13,06 ц або 83,2% порівнюючи з 2012 роком. По озимому ріпаку урожайність збільшилась на 23,79 ц або 175,6% порівнюючи 2014 рік з 2011 роком.

У ТОВ НТЦ «Лан» урожайність по соняшнику за чотири роки збільшилась на 12,47 ц або 90,3%, а у ТОВ «Дружба» збільшення відбулося на 8,8 ц, що склало у 2014 році 38,8 ц з 1 га. Отже, зростання врожайності в основному залежить від заміни сорту насіння на гібриди, підвищення родючості ґрунту та удосконалення технології виробництва.

У таблиці 4 проаналізуємо роль та значення технічних культур в економіці сільськогосподарських підприємств Вознесенського району.

Питома вага технічних культур у валовій продукції сільськогосподарських підприємств в цілому займає 62%, по валовому доходу 69%, по виручці від реалізації соняшнику, сої, озимого ріпаку 66,2%, по прибутку 87,5%, по фонду оплати праці 29,4% та по ви-

тратам виробництва 51,1%. Прибуток, що склав в середньому за три роки по технічних культурах 47,7 млн грн, насамперед, є важливим вкладом в покращення фінансового становища сільськогосподарських підприємств. З вище викладеного слідує, що виробництво та реалізація продукції технічних культур відіграє важливу роль в економіці сільськогосподарських підприємств Вознесенського району.

Ефективність виробництва є узагальнюючою економічною категорією, якісна ознака якої відображується у високій результативності використання всіх складових виробництва. Одним з найважливіших результативних показників діяльності будь-якого суб'єкта господарювання в ринкових умовах є розмір отриманого прибутку, а показником ефективності – рентабельність.

У таблиці 5 проаналізуємо показники економічної ефективності виробництва продукції технічних культур у сільськогосподарських підприємствах Вознесенського району.

Аналізуючи економічну ефективність соняшнику слід відмітити, що за останні чотири

Таблиця 4

Роль технічних культур в економіці сільськогосподарських підприємств Вознесенського району*

Показники	Сільськогосподарські підприємства району				Технічні культури				У середньому технічні культури % до підприємств району
	2012р.	2013 р.	2014 р.	У середньому за 3 роки	2012р.	2013 р.	2014 р.	У середньому за 3 роки	
Валова продукція (в постійних цінах 2010 року), млн грн.	109,060	232,222	281,025	207,436	67,402	123,889	194,267	128,519	61,96
Валовий дохід, млн грн	71,843	76,215	148,411	98,823	52,124	47,491	104,570	68,062	68,87
Виручка від реалізації продукції, млн грн	146,134	235,955	427,438	269,842	104,146	141,030	291,114	178,763	66,25
Прибуток (збиток), млн грн	38,709	28,983	95,856	54,516	36,009	28,830	78,216	47,685	87,47
Фонд оплати праці, млн грн	8,746	10,527	10,275	9,849	2,686	2,829	3,162	2,892	29,37
Виробничі витрати, млн грн	105,381	201,589	288,789	198,586	49,789	80,241	174,093	101,374	51,05

*Розраховано за статистичними даними форм звітності 50-сг.

Таблиця 5

**Економічна ефективність виробництва
продукції технічних культур у
сільськогосподарських підприємствах
Вознесенського району***

Роки	Соняшник	Соя	Ріпак озимий
Урожайність, ц з 1 га			
2011	18,60	6,75	13,55
2012	15,69	3,48	12,18
2013	28,13	–	21,71
2014	28,75	11,19	37,34
Повна собівартість 1 ц реалізованої продукції, грн			
2011	239,08	220,10	315,39
2012	235,84	369,75	271,66
2013	230,41	–	223,27
2014	275,41	264,70	377,94
Ціна реалізації 1 ц, грн.			
2011	317,56	235,34	395,28
2012	362,55	333,19	385,88
2013	288,15	–	302,74
2014	385,97	390,79	420,01
Прибуток (збиток) у розрахунку на 1 ц, грн			
2011	78,48	15,24	79,89
2012	126,71	–36,55	114,23
2013	57,74	–	79,46
2014	110,56	126,09	42,07
Рівень рентабельності (збитковості), %			
2011	32,83	6,93	25,33
2012	53,73	–9,89	42,05
2013	25,06	–	35,59
2014	40,15	47,63	11,13

*Розраховано за статистичними даними форм звітності 50-сг.

роки збільшилась врожайність на 54,6%, що обумовлено сприятливими погодними умовами та посівом більш врожайних сортів соняшнику. В той же час повна собівартість 1 ц реалізованої продукції збільшилась на 15,2%, що обумовлено зростанням цін на матеріальні витрати, а саме на мінеральні добрива, засоби захисту рослин, паливно-мастильні матеріали, які зросли практично за останній рік у 2–2,5 рази.

Зі зростанням цін на матеріальні ресурси, що використовуються при виробництві та отриманні насіння соняшника, насамперед, виробники за чотири роки підняли ціну на 21,5%, яка склала у 2014 році 385,97 грн за 1 ц.

Збільшення ціни реалізації дало можливість отримати на 40,9% прибутку більше з розрахунку на 1 ц порівнюючи 2014 рік з 2011 роком. При цьому прибуток з розрахунку на 1 га у 2014 році склав 3178,9 грн, а рівень рентабельності 40,15%.

Виробництво сої у сільськогосподарських підприємствах здійснювалось у 2011–2012 роках та у 2014 році. Урожайність даної культури занадто замала, варіація якої склала 3,48–11,19 ц з 1 га, що обумовлюється відсутністю зрошувальних систем та сприятливих природно-кліматичних умов.

Незважаючи на зменшення обсягів виробництва насіння ріпаку в Україні, розвиток ріпаківництва в світі є більш стабільним. Для цього є всі підстави, адже ріпак має технічне, продовольче та кормове значення. У провідних країнах світу ця культура вважається стратегічною та займає важливе місце у продовольчих та енергетичних балансах. Так, у сільськогосподарських підприємствах Вознесенського району урожайність озимого ріпаку зросла на 175,6% порівнюючи 2014 рік з 2011 роком і складала у 2014 році 37,34 ц з 1 га. При цьому ціна від реалізації 1 ц озимого ріпаку збільшилась на 6,2%, а повна собівартість 1 ц на 19,8%, що спричинило зменшення прибутку на 47,3% порівнюючи 2014 рік з 2011 роком. У той же час прибуток з розрахунку на 1 га збільшився на 45,1% порівнюючи 2014 рік з 2011 роком і склав у 2014 році 1571,13 грн при рівні рентабельності 11,13%.

Важливим напрямом збільшення обсягів виробництва продукції технічних культур, підвищення її якості та окупності витрат є перехід до вирощування їх за інтенсивними технологіями. У той же час виробникам аграрної продукції необхідно подбати про те, щоб на ринок поставлялась не сировина технічних культур, а готова продукція, яка, насамперед, була направлена не тільки на внутрішній ринок, а й на зовнішній.

У подальшому особливо актуальними є вивчення питання ефективності переробки продукції технічних культур порівняно з їх ефективністю виробництва.

Список використаних джерел

1. Андрієнко О. Не такий страшний соняшник, як його малюють / О. Андрієнко, А. Андрієнко, І. Семеняка // Агробізнес сьогодні. — 2011. — № 11. — С. 5—12.
2. Маслак О. Нові олійні рекорди / О. Маслак // Пропозиція. — 2012. — № 6. — С. 36—40.
3. Федоряка В. П. Ефективність виробництва і реалізації соняшнику в Україні / В. П. Федоряка, Л. А. Бахчиванжи, С. В. Почколіна // Вісник соц.-екон. досл. — 2011. — № 41(2). — С. 139—144.

V. KUSHNIRUK

E. OREKHOV

Mykolaiv

ECONOMIC EFFICIENCY OF PRODUCTION OF GOODS OF INDUSTRIAL CROPS AND THEIR PLACE IS IN ECONOMY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

The dynamics of sowing areas, gross collections and productivity of industrial crops is analysed in the article. Certainly role of industrial crops in the economy of agricultural enterprises. Economic efficiency of production of goods of industrial crops is appraised.

Key words: efficiency of production, sunflower, ripak, soy.

В. С. КУШНИРУК

Е. В. ОРЕХОВ

г. Николаев

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРОИЗВОДСТВА ПРОДУКЦИИ ТЕХНИЧЕСКИХ КУЛЬТУР И ИХ МЕСТО В ЭКОНОМИКЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье проанализирована динамика посевных площадей, валовых сборов и урожайности технических культур. Определенно роль технических культур в экономике сельскохозяйственных предприятий. Оценена экономическая эффективность производства продукции технических культур.

Ключевые слова: эффективность производства, подсолнук, рипак, соя.

Стаття надійшла до редколегії 08.11.2015